

Poola

Põhiõigused - Poola

SISERIIKLIKUD KOHTUD

Poola konstitutsiooni (*Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*) kohaselt on igaühel õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul pädevas, sõltumatus ja erapooletus kohtus. See tähendab, et siseriikliku õigusega tagatud õiguste ja vabaduste teostamisega seotud vaidlustega on võimalik pöörduda riigi kohtutesse. Tsiviil-, perekonna- ja alaealisi käsitleva õiguse, töö- ja sotsiaalkindlustusõiguse, äri- ja pankrotiõigusega seotud asjades ning kriminaal- ja kinnipidamisasjades teevad otsuseid üldkohtud. Halduskohtud jälgivad ametiasutuste tegevuse õiguspärasust. Sõjaväekohtud mõistavad õigust Poola relvajõududes parlamendi seadustes kehtestatud ulatuses ja samuti parlamendi seadustes sätestatud juhtudel seoses isikutega, kes ei kuulu Poola relvajõududesse.

Üld-, haldus- ja sõjaväekohtud tegutsevad kooskõlas kaheastmelise menetluse põhimõttega, mille puhul võib pool, kes ei ole rahul viisiga, kuidas kohus on asja lahendanud, pöörduda seoses otsusega kõrgema astme kohtusse.

Lisaks annab Poola konstitutsioon igaühele, kelle konstitutsioonilisi õigusi või vabadusi on rikutud, õiguse esitada kaebus konstitutsioonikohtule (*Trybunał Konstytucyjny*). Kaebuse võib koostada ainult advokaat (*adwokat*) või õigusnõustaja (*radca prawny*) (erandiks on kohtunikud (*sędziowie*), prokurörid (*prokuratorzy*), advokaadid (*adwokaci*), õigusnõustajad (*radcowie prawni*), notarid (*notariusze*) või õigusteaduse professorid või doktorid, kes esindavad end ise) ja see on kohtulõivudest vabastatud. Kaebused võivad käsitleda regulatiivset akti, mille alusel on kohus või avalik-õiguslik asutus teinud lõpliku otsuse konstitutsioonis sätestatud õiguste, vabaduste või kohustuste kohta.

INIMÕIGUSTEGA TEGELEVAD RIIKLIKUD ASUTUSED

Ombudsman (*Rzecznik Praw Obywatelskich*)

Adress: Aleja Solidarności 77, 00-090 Varssavi

Ombudsmani roll on kaitsta konstitutsioonis ja muudes regulatiivsetes aktides kehtestatud isikute ja kodanike õigusi ja vabadusi.

Igaühel on õigus pöörduda ombudsmani poole abi saamiseks juhtudel, mis on seotud tema õiguste või vabaduste kaitsega, mida ametiasutused on rikkunud.

Ombudsmanile avalduse esitamise eest tasu ei võeta.

Ombudsman võib pärast avalduse läbivaatamist

- võtta juhtumi menetlusse;
- juhtida avalduse esitaja tähelepanu kättesaadavatele õiguskaitsevahenditele;
- edastada juhtumi pädevale asutusele;
- keelduda juhtumi menetlusse võtmisest.

Juhtumi menetlusse võtmisel võib ombudsman

- toimetada uurimist ise;
- nõuda pädevatelt asutustelt juhtumi või selle osa uurimist;
- nõuda seimilt (Poola parlamendi alamkoda) kõrgeimale kontrollikojale (*Najwyższa Izba Kontroli*) korralduse andmist auditi tegemiseks, et uurida kõnealust juhtumit või selle osa.

Ombudsmanil on menetluse teostamise ajal õigus

- uurida juhtumit kohapeal (ka ilma etteteatamiseta);

- nõuda selgitusi ja dokumente kõnealuste asutuste käsitletavate juhtumite korral;
- nõuda teavet kohtute, prokuratuuri ja muude õiguskaitseasutuste menetluses oleva juhtumi edenemise kohta ning dokumentide esitamist ombudsmani büroole läbivaatamiseks pärast menetluse lõpetamist ja kohtulahendi väljakuulutamist;
- tellida eksperdi- ja muid arvamusi.

Pärast juhtumi läbivaatamist võib ombudsman:

- selgitada avalduse esitajale, et õiguste ja vabaduste rikkumist ei ole toimunud;
- nõuda asutuselt, organisatsioonilt või institutsioonilt, kelle tegevuse kohta leitakse, et see on õigusi ja vabadusi rikkunud, kõnealuse rikkumise kõrvaldamist, ning jälgida seejärel soovitude rakendamist;
- nõuda kõnealuse organi üle järelevalvet teostavalt asutuselt seaduses sätestatud meetmete rakendamist;
- nõuda menetluse algatamist ja osaleda käimasolevas tsiviilkohtumenetluses;
- nõuda, et pädev prokurör algataks kohtueelse menetluse juhtumites, millega on seotud õigusrikkumised, mida uuritakse *ex officio*;
- nõuda haldusmenetluse algatamist, esitada halduskohtule kaebusi ja võtta nendest menetlustest osa;
- esitada taotluse karistuse määramiseks ja samuti taotluse tühistada lõppotsus väikeste rikkumistega seotud juhtumite korral;
- esitada lõppotsuse suhtes kassatsioonimenetluses hagi või kaebus.

Kui ombudsman peab vajalikuks õigusi ja vabadusi käsitleva regulatiivse akti muutmist või kehtestamist, võib ta esitada selleks taotluse pädevatele asutustele.

SPETSIAALSED INIMÕIGUSTEGA TEGELEVAD ASUTUSED

Lasteombudsman (*Rzecznik Praw Dziecka*)

Adress: ul. Przemysłowa 30/32, 00-450 Varssavi

Lasteombudsmani töö eesmärk on kaitsta laste õigusi, sealhulgas:

- õigus elule ja tervishoiule;
- õigus kasvamisele perekonnas;
- õigus korralikele elutingimustele;
- õigus haridusele;
- puuetega laste õigused;
- laste kaitsmine igat liiki vägivalda, julmuse, ärakasutamise, demoraliseerimise, hooletusse jätmise ja muu halva kohtlemise eest.

Igaühel on õigus pöörduda lasteombudsmani poole abi saamiseks juhtumite korral, mis on seotud lapse õiguste või huvide kaitsmisega.

Lasteombudsmanile avalduse esitamise eest tasu ei võeta.

Lasteombudsman võib menetluse teostamise ajal:

- uurida juhtumit kohapeal (ka ilma etteteatamiseta);
- nõuda kõnealustelt asutustelt selgitusi või teavet või dokumentide esitamist;
- tellida eksperdi- ja muid arvamusi.

Pärast juhtumi läbivaatamist võib lasteombudsman:

- nõuda pädevatelt asutustelt lapse huvides meetmete võtmist;
- nõuda distsiplinaarmeetmete võtmist või distsiplinaarkaristuste määramist, kui leitakse, et kõnealune asutus on lapse õigusi või huve rikkunud;
- osaleda ombudsmani taotlusel algatatud konstitutsioonikohtu menetlustes või konstitutsioonilise kaebuse asjades, mis mõjutavad lapse õigusi;

- teha ettepanekuid ülemkohtule (*Sąd Najwyższy*) eriarvamuste lahendamiseks laste õigustega seotud õigusmääruste tõlgendamisel;
- esitada kassatsioonimenetluses hagi või kaebus;
- nõuda menetluse algatamist ja osaleda käimasolevas tsiviilkohtumenetluses;
- osaleda noortega seotud menetlustes;
- nõuda, et pädev prokurör algataks kohtueelse menetluse rikkumistega seotud juhtumites;
- nõuda haldusmenetluse algatamist, esitada halduskohtule kaebusi ja võtta nendest menetlustest osa;
- teha ettepaneku karistuse määramiseks väikeste õigusrikkumistega seotud juhtumites.

Kui lasteombudsman peab vajalikuks õigusi ja vabadusi käsitleva regulatiivse akti muutmist või kehtestamist, võib ta esitada selleks taotluse pädevatele asutustele.

Patsientide ombudsman (*Rzecznik Praw Pacjenta*)

Adress: ul. Młynarska 46, 01-171 Varssavi

Patsientide ombudsman on patsientide õiguste kaitsmiseks pädev asutus.

Igaühel on õigus pöörduda patsientide ombudsmani poole abi saamiseks, kui patsiendi õigusi on rikutud.

Patsientide ombudsmanile avalduse esitamise eest tasu ei võeta.

Patsientide ombudsman võib pärast avalduse läbivaatamist:

- võtta juhtumi menetlusse;
- juhtida avalduse esitaja tähelepanu kättesaadavatele õiguskaitsevahenditele;
- edastada juhtumi pädevale asutusele;
- keelduda juhtumi menetlusse võtmisest.

Juhtumi menetlusse võtmisel võib patsientide ombudsman:

- toimetada uurimist ise;
- nõuda pädevatelt asutustelt juhtumi või selle osa uurimist.

Patsientide ombudsmanil on menetluse teostamise ajal õigus

- uurida juhtumit kohapeal (ka ilma etteteatamiseta);
- nõuda selgitusi ja dokumente asjaomaste asutuste mis tahes käsitletavate juhtumite kohta;
- nõuda teavet kohtute, prokuratuuri ja muude õiguskaitseasutuste menetluses oleva juhtumi edenemise kohta ning samuti dokumentide esitamist patsientide ombudsmani büroole läbivaatamiseks pärast menetluse lõpetamist ja kohtulahendi väljakuulutamist;
- tellida eksperdi- ja muid arvamusi.

Pärast juhtumi läbivaatamist võib ombudsman:

- selgitada avalduse esitajale, et õiguste ja vabaduste rikkumist ei ole toimunud;
- nõuda asutuselt, organisatsioonilt või institutsioonilt, kelle tegevuse kohta leitakse, et see on patsiendi õigusi rikkunud, kõnealuse rikkumise kõrvaldamist;
- nõuda eespool nimetatud asutuse üle järelevalvet teostavalt asutuselt seaduses sätestatud meetmete rakendamist;
- nõuda menetluse algatamist ja osaleda käimasolevas tsiviilkohtumenetluses.

Kui patsientide ombudsman peab vajalikuks patsientide õigusi käsitleva regulatiivse akti muutmist või kehtestamist, võib ta esitada selleks taotluse pädevatele asutustele.

Isikuandmete kaitse peainspektor (*Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych*)

Adress: ul. Stawki 2, 00-193 Varssavi

Peainspektor on pädev asutus isikuandmete kaitsmiseks.

Kui andmekaitseaduse (*ustawa o ochronie danych osobowych*) sätteid on rikutud, võib andmesubjekt esitada peainspektorile kaebuse.

Peainspektori teostatav haldusmenetlus tähendab avalduse esitaja isikuandmete töötlemise uurimist.

Menetluse teostamise käigus on peainspektoril, peainspektori asetäitjal ja volitatud töötajatel õigus:

- siseneda ruumidesse, kus asub andmekogumissüsteem, ja samuti ruumidesse, kus andmeid töödeldakse, ning teha vajalikke kontrole;
- nõuda selgitusi ning kutsuda asjaolude kindlakstegemiseks kohale üksikisikuid ja neid küsitleda;
- vaadata läbi kontrolli objektiga otseselt seotud dokumente ja andmeid ning teha nendest koopiaid;
- uurida andmete töötlemiseks kasutatavaid seadmeid, kandjaid ja IT-süsteeme;
- tellida eksperdi- ja muid arvamusi.

Pärast menetluse teostamist – kui leiti, et õigusnorme on rikutud – teeb peainspektor otsuse, millega antakse korraldus nõuetele vastavuse taastamiseks, sealhulgas:

- rikkumiste lõpetamiseks;
- isikuandmete täiendamiseks, ajakohastamiseks või parandamiseks, muutes need kättesaadavaks või hoidudes sellest;
- lisameetmete võtmiseks isikuandmete kaitsmiseks;
- isikuandmete kolmandasse riiki edastamise lõpetamiseks;
- andmete turvamiseks või nende üleandmiseks muudele asutustele;
- isikuandmete kustutamiseks.

Eespool öeldust olenemata otsustab peainspektor juhtumi uurimise käigus kogutud teabe alusel omal algatusel, kas teostada järgmisi volitusi:

- saata kiri asutusele, mida kaebus puudutab;
- nõuda rikkujate suhtes seaduse alusel distsiplinaar- või muu meetme võtmist;
- teavitada kahtlustatavast rikkumisest õiguskaitseasutust.

Kui peainspektor peab vajalikuks isikuandmete kaitset käsitleva regulatiivse akti muutmist või kehtestamist, võib ta esitada selleks taotluse pädevatele asutustele.

Valitsuse täievoliline esindaja võrdse kohtlemise küsimustes (*Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania*)

Address: Al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Varssavi

Täievoliline esindaja on asutus, mis vastutab valitsuse võrdse kohtlemise ja diskrimineerimisvastase poliitika rakendamise eest.

Igaühel on õigus esitada täievolilisele esindajale kaebus, avaldus või petitsioon.

Kaebuse, avalduse või petitsiooni esitamise eest tasu ei võeta.

Kui vastamine nõuab juhtumi asjaolude eelnevat uurimist ja selgitamist, kogub täievoliline esindaja vajalikke tõendeid. Sel eesmärgil võib ta nõuda muudelt asutustelt vajalike tõendite ja selgituste esitamist.

Kaebuse, avalduse või petitsiooniga tuleks tegeleda põhjendamatult viivitusega:

- ühe kuu jooksul, kui on tegemist kaebuse või avaldusega;
- kolme kuu jooksul, kui on tegemist petitsiooniga.

Täievoliline esindaja teavitab avalduse esitajat viisist, kuidas juhtumiga on tegeletud.

Kui leitakse, et võrdse kohtlemise põhimõtet on rikutud, võtab täievoliline esindaja meetmeid sellise rikkumise kõrvaldamiseks või leevendamiseks.

Kui täievoliline esindaja peab vajalikuks võrdset kohtlemist ja diskrimineerimise vastast võitlust käsitleva regulatiivse akti muutmist või kehtestamist, võib ta esitada selleks taotluse pädevatele asutustele.

Valitsuse täievoliline esindaja puuetega inimeste küsimustes (*Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych*)

Täievoliline esindaja teostab sisulist järelevalvet nende ülesannete täitmise üle, mis tulenevad *töölase ja sotsiaalse rehabilitatsiooni ja tööhõive (puuetega inimesed) seadusest (ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych)*.

Täievoliline esindaja teostab järelevalvet puudetõendite ja puude astme kindlaksmääramise üle.

Igaühel on õigus esitada täievolilisele esindajale kaebus, avaldus või petitsioon.

Kui eespool nimetatule vastamine nõuab juhtumi asjaolude eelnevat uurimist ja selgitamist, kogub täievoliline esindaja vajalikke tõendeid. Sel eesmärgil võib ta nõuda muudelt asutustelt vajalike tõendite ja selgituste esitamist.

Kaebuse, avalduse või petitsiooniga tuleks tegeleda põhjendamatu viivitusega:

- ühe kuu jooksul, kui on tegemist kaebuse või avaldusega;
- kolme kuu jooksul, kui on tegemist petitsiooniga.

Täievoliline esindaja teavitab avalduse esitajat viisist, kuidas juhtumiga on tegeletud.

Kui täievoliline esindaja leiab järelevalve raames, et on põhjendatud kahtlus selles osas, kas otsus kajastab juhtumi asjaolusid või et otsus võib olla tehtud ebaseaduslikult, võib ta nõuda pädevalt asutusest

- otsuse tühistamist;
- menetluse jätkamist.

SPETSIAALSED MUUD ASUTUSED

Riiklik ringhäälingunõukogu (*Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji*)

Adress: Skwer kard. S. Wyszyńskiego 9, 01-015 Varssavi

Riiklik ringhäälingunõukogu tagab sõnavabaduse raadios ja televisioonis, kaitseb meediateenuste osutajate sõltumatust ja avalikku huvi ning tagab raadio ja televisiooni avatud ja pluralistliku olemuse.

Igaühel on õigus esitada nõukogule kaebus, avaldus või petitsioon.

Kaebuse, avalduse või petitsiooni esitamise eest tasu ei võeta.

Kui kaebus puudutab konkreetset saadet, peab kaebuse esitaja täpsustama saate kellaaja ja kuupäeva, kanali nime ja saate pealkirja (või esitama muud teavet, mis võimaldab kaebuse esemeks oleva saate kindlaks teha).

Nõukogu esimees võib nõuda meediateenuste osutajalt tõendite, dokumentide ja selgituste esitamist, mis on vajalikud, et teha kindlaks, kas teenuste osutaja tegutses kooskõlas seadusega.

Kaebuse, avalduse või petitsiooniga tuleks tegeleda põhjendamatu viivitusega: ühe kuu jooksul, kui tegemist on kaebuse või avaldusega, ja kolme kuu jooksul, kui tegemist on petitsiooniga.

Nõukogu teavitab avalduse esitajat viisist, kuidas juhtumiga on tegeletud.

Nõukogu esimees võib nõuda meediateenuste osutajalt meediateenuste osutamise lõpetamist, kui need rikuvad seadust.

Nõukogu esimees võib teatavatel juhtudel määrata meediateenuste osutajale rahalise karistuse.

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 23/01/2018